

derlandet, Normandiet, og som tillige røber, hvorledes normannerne forstod at udnytte forestillingerne om hellig krig til legitimation af deres erobringer.

Fremstillingen er dog mere deskriptiv end analyserende, mere docerende end diskuterende, og dens form svarer til dette indhold: klart saglig inddeling i ensartede kapitler, der hver især munder ud i en konklusion. Titelvalget er rammende; ordet 'achievement' i singularis markerer, at der er tale om en fælles, normannisk præstation, men det rummer tillige en undertone af den begejstring over normannernes dynamik og karakterstyrke, som præger hele bogen. Måske er det Douglas' glæde over normannernes succes, der har fristet ham til at standse ved år 1100. I hvert fald undgår vi at opleve deres stedvise tilbagegang, men på den anden side kan denne tidsgrænse også bidrage til at vildlede den læser, som i Douglas' bog søger sin første orientering om emnet. – Bogen er forsynet med en række fine illustrationer, kort, stamtavler, tidstavler, bibliografi og et fyldigt register.

Nanna Damsholt

Veikko Litzen: A War of Roses and Lilies. The Theme of Succession in Sir John Fortescue's Works. Annales Academiæ Scientiarum Fennicæ, Ser. B, Tom. 173, Helsinki, 1971. – 73 s. + genealogisk tavle.

De forfatningsretlige arbejder, som *Chief Justice of the King's Bench* under Henry VI, Sir John Fortescue, efterlod sig, har gennem mange år med rette interesseret forskningen. Den ældre forskning – præget især af William Stubbs – interesserede sig hovedsageligt for Fortescue's udvikling af begrebet *dominium politicum et regale*, der opfattedes som en beskrivelse af et konstitutionelt monarki – en opfattelse, der føjede sig smukt ind i det, der var et hovedanliggende for denne forskning: at beskrive de liberale ideers fremtrængen og sejr. Denne opfattelse er dog nu et tilbagelagt stadium, ikke mindst takket være S. B. Chrimes' store hovedværk fra 1936, *English Constitutional Ideas in the Fifteenth Century*. Den moderne forsknings interesse koncentrerer sig nu i højere grad om at klarlægge relationerne mellem Fortescue's arbejder på den ene side og idéstrømninger og politiske begivenheder i hans egen samtid på den anden for derigennem at opnå en bedre forståelse af hans begrebsverden. Den søger kort sagt at anskue ham som det han var: en aktiv politisk aktør og debattør i det 15. århundredes England.

Som politiker markerede Fortescue sig stærkest gennem sin aktive deltagelse i kampen om tronfølgen i England efter 1460 – en deltagelse, der kostede ham ti år i landflygtighed. Hans talrige polemiske indlæg mod huset York's ret til tronen fra exilet frembyder således en enestående mulighed for at vinde dybere forståelse af politikeren Fortescue. I 1971 har vi fået ikke mindre end to undersøgelser, der udnytter denne mulighed, nemlig Paul E. Gill: *Politics and Propaganda in Fifteenth Century England: The Polemical Writings of Sir John Fortescue. (Speculum. 1971, pp. 333–47)* og Veikko Litzen's indtrængende analyse.

Det er Litzen's hensigt at vise, at "the theory of succession" stod centralt placeret i Fortescue's forfatterskab – faktisk er ingen af hans kendte arbejder

irrelevante for dette problem. Det er desuden et hovedanliggende at undersøge relationerne mellem Fortescue's arbejder og mulige forlæg. Udgangspunktet for undersøgelsen er Richard of York's tronkrav i 1460, der også blev udgangspunktet for Fortescue's polemiske arbejder om tronfølgen. Forfatteren udskiller tre etaper i Fortescue's arbejder: 1) indlæg, der tilsigter direkte påvirkning af den engelske opinion til fordel for Lancaster indtil efteråret 1461, da parlamentet endeligt godkendte Edward IV's tronkrav og følgelig underkendte Lancaster's ret, 2) arbejder, der søger at påvirke den franske regering til intervention til fordel for Lancaster fra 1462 til slaget ved Tewkesbury 1471, og endelig 3) tilbagekaldelse af en række af argumenterne mod York's tronkrav efter Tewkesbury, hvor Fortescue faldt i hænderne på Edward IV. Dette førte til Fortescue's benådning og hans genoptagelse i rådet.

Af stor interesse er forfatterens påvisning af, at Fortescue's konception om tronfølgen efter al sandsynlighed havde sit forbillede i *lex Salica*, ligesom han på flere punkter viser afhængighed af de synspunkter, der fremførtes i den franske pamfletlitteratur omkring Troyes-traktaten 1420, der fastlagde huset Lancaster's arveret til den franske trone under forhold, der er sammenlignelige med York's indsættelse i arveretten til den engelske ca. 40 år senere. Litzen påviser, at formålet med Fortescue's arbejder var dobbelt: at hævde Lancaster's ret til den franske trone på grundlag af Troyes-traktaten og argumentere for det samme dynastis ret til den engelske ved at benægte berettigelsen af York's krav, der byggede på, at arveretten kunne overføres gennem kvinder. Et hovedpunkt i Fortescue's argumentation – i hvert fald indtil 1471 – var benægtelse af dette. – Fra dette synspunkt var Rosekrigene virkelig "a war of roses and lilies".

Litzen's stringente analyse af et hovedsynspunkt i John Fortescue's arbejder giver mere, end der loves i indledningen. Den tegner et skarpt billede af den dybt engagerede politiker, Sir John Fortescue's arbejdsmetode og giver os et solidt grundlag for at vurdere den gamle *Chief Justice's* arbejder i den kontekst, hvori de hører hjemme på godt og ondt: det 15. århundredes England.

Knud J. V. Jespersen

Ursula Hauschild: Studien zu Löhnen und Preisen in Rostock im Spätmittelalter. Quellen und Darstellungen zur Hansischen Geschichte, Bd. 19. Köln-Wien, Böhlau Verlag 1973. – viii + 229 s. DM 36.

Under ét synspunkt er Ursula Hauschild's dissertation vigtig; den fremlægger et ganske omfattende materiale for varepriser og lønninger hentet fra rostockske kæmner- og hospitalsregnskaber fra perioden 1250–1530. Medens serierne fra det 15. århundredes begyndelse er nogenlunde ubrudte, er materialet før 1400 altfor usammenhængende til at kunne gøre krav på repræsentativitet. Præsentationen af pris- og lønmaterialet er dog behæftet med en række tekniske mangler; der savnes datering af prisnotitserne (det gælder naturligvis specielt kornpriser, men også sæsonlønninger), der savnes redegørelser for materialets art (engrospriser, detailpriser osv.), og opstillingen er endelig ikke altfor overskuelig.

Forfatterindens hovedinteresse har været den jævne befolknings levevilkår.